

Hindsholm-musik

Hæfte 4

søndag den 10. marts 1991, kl 14⁰⁰

Tegning af P. Larsen Birkebjerg.

Motivet er fra Fyns Hoved

Skomagerdrengene

Hæftet er skrevet af

Tage Aabech
Hybenhaven 202
5240 Odense NØ Tlf.: 66 10 48 08

i anledning af eftermiddags-dansant i
Dalby Forsamlingshus, d. 10/3-1991.

Eftermiddagens musikere:

Walther Madsen, Salby - violin
Ivan Larsen, Drigstrup - violin
Tommy Lykkegaard, Skalborg - fløjte
Tage Aabech, Odense - klaver
Søren Østergaard, Drigstrup - bas
Mogens "Slagter" Kristensen, Dalby - trommer

I løbet af sæsonen har vi endvidere haft
fornøjelsen af at spille med Anton Østergaard,
Steen Ørsted, Jens Helweg-Larsen, 'Stine
Aabech og Boye Larsen.

EFTERMIDDAGS-DANSANT, 1991.

Hindsholm er en egn med rige musiktraditioner. Forleden spillede Odense Symfoniorkester her i Dalby, og flere af orkestermedlemmerne har "trådt deres musikalske barnesko" i Hindsholms Musikforenings Orkester.

Hindsholms Musikforenings Orkester blev dannet med skomager H.P.Christiansen fra Dalby som drivende musikalsk kraft. Repetoiret var lettere klassiske værker og underholdningsmusik fra den store Verden.

H.P.Christiansen havde som helt ung spillet med i Musikforeningen af 1894 og spillet med i deres otte-mands-orkester under ledelse af Lars Olsen (d.y.) fra Midskov. Orkesteret spillede underholdnings- og dansemusik, som man kunne abonnere på i stentrykte noder. Forskellige musikdirektører som f.eks. Carl Møller i Aarhus udgav arrangementer for flere stemmer, og disse har også fundet vej til Musikforeningen af 1894. Men Lars Olsen (d.y.) arrangerede også selv gamle lokale melodier for sit orkester.

Det er de gamle lokale melodier og danse, SKOMAGERDRENGENE bruger. I løbet af sæsonen 1.

har vi i forlængelse af den gamle tradition spillet bl.a. over bordet og til dans i Viby og Mesinge forsamlingshuse og Martofte sognegård. Og i dag, ved denne årlige eftermiddagsdansant repræsenterer vi så egnens traditionelle spillemands-musik.

FEST, KURSUS og BAL - med SKOMAGERDRENGENE

Da vi startede sæsonen planlagde vi som sidste sæson en månedlig øveaften på Hindsholmskolen. Vi har imidlertid måttet aflyse mange af disse øveaftener fordi vi har haft rigelig med arrangementer at spille til!

I sommers spillede vi i Den Fynske Landsby, og det skal vi igen i år i juli måned. Vi har spillet til høstfest i Viby og i Martofte. Vi har holdt en foredrags-aften, hvor vi bagefter prøvede tingene på gulvet i Drigstrup Sognegård. Vi har holdt et kursus i folkemusiklauget Fynboerne i Odense, hvor vi arbejdede med Skotsmelodier og eksperimenterede med danse ud fra Lars Olsen (d.æ.)'s nodebog fra o. 1810.

Så har vi haft en månedlig bal-aften med gammel-daws dans i Viby Forsamlingshus. Sidste sæson samlede disse arrangementer fire kvadriller, når vi spillede op til Les Lanciers, for folk var kommet så langt som fra Langeskov for at være med til netop det. Her i efteråret ville vi prøve at lave arrangementerne kun for lokalbefolkningen med undervisning helt fra grunden i de forskellige dansetrin, hvis det var nødvendigt. Der var ikke tilstrækkelig tilslutning til, at det kunne køre på denne måde med kun lokalbefolkningen.

Her i foråret har vi så igen åbnet bal-aftenerne i Viby forsamlingshus for alle - både nær og fjern, vi har da kunnet stille to kvadriller og har haft nogle forrygende aftener! Næste gang bliver torsdag d. 21/3 kl. 19.30, og alle skal være særdeles velkomne til at få denne oplevelse med!

GAMMELDAWS DANSE-AFTEN

i Viby Forsamlingshus (med skomagerdrengene)

Torsdag d. 21/3 kl. 19.30

Rheinländer, vals, Les Lanciers,
samt lokale gamle danse.

Alle er velkomne. Entre 15.- kr. incl. kaffe
Støttet af Folkemusikhusringen

RASMUS HENRIKSEN DANSE-STUDIE-KREDS.

Et særligt spændende forløb er vores Rasmus Henriksen Danse-studie-kreds. Rasmus Henriksen var født i Viby 1836 og flyttede senere til Martofte, hvor han døde i 1907. Rasmus Henriksen underviste i dans, og hans håndskrevne bog med notater til 23 danse findes endnu. I lokale gamle nodebøger har jeg fundet melodier til ca. halvdelen af titlerne, og vi prøver så at rekonstruere dansene.

De gennemgående kræfter har været Else og Erik Jensen, Kerteminde, Børge og Agnete Lersen, Midskov, Peter og Rigmor Rasmussen, Kerteminde og desuden Georg Hansen, Jørgen Bue og Else Andreassen alle Kerteminde.

Før vi mødes har alle fået et kopi af Rasmus Henriksens beskrivelse af dansen - også i oversættelse fra gotisk håndskrift til moderne skrivemaskine-skrift.

Aftenen starter med opvarmning hvor vi danser kendte danse såsom rheinländer-polka og vals. Når vi går i gang med aftenens dans begynder musikerne at spille melodien igennem så danserne "får den ind i øret" medens de finder beskrivelsen frem. Danserne diskuterer nu hvordan beskrivelsen skal tolkes.

På et tidspunkt prøver vi ét af foreslagene til starten af dansen og bagefter prøver vi endnu én eller to muligheder. Vi prøver at gå videre til anden del af dansen og endnu videre for at se om tingene skulle falde på plads. Måske skal stykkerne ikke repeteres i musikken ? Det kan virke meget kaotisk når vi går til pause!

Men efter pausen begynder tingene pludselig at fungere - og når aftenen slutter har vi næsten et bud på hvordan den dans skal danses. Næste gang prøver vi den igen og ændrer måske på den for til sidst at beslutte at sådan vil vi gøre.

To af disse danse har vi allerede brugt flere gange når vi har spillet til fest eller bal, og har således genindført nogle gamle danse. Det er Slummer-polka og Munter ud i Verden.

SLOMMER POLKA

I Rasmus Henriksens beskrivelse står:

Polka rundt. Herrerne chancerer
i Kredsen og Damerne snurrer ud=
vendig hen til næste Herre.

Vi har melodien 4 steder:

- 1) "Polka" efter J.Andersen, Dalby 1855
- 2) "N° 60. Slummer Polka" efter Lars Olsen
(d.y.), Midskov marts 1873
- 3) "N° 33. Slummer Polka" efter Niels
Poulsen, Viby 1868-77.
- 4) "N 59 Tøjlette Polka" efter Niels
Christian Andersen, Dalby 1884.

Jeg kendte melodien i forvejen fra Ewald
Thomsen, hvor jeg havde lært den i 1981 af
ham som "Rheinländer Polka".

I 1) 2) og 4) står melodien i d-dur men i
3) står den i g-dur.

I 1) og 4) har melodien tre dele, men i 2)
og 3) har den også et fjerdestykke.

Vi har tolket dansen som en slags "familje-
polka" eller "polka med skiftende dame". Den
slutter dog noget mærkeligt med at damen
snurrer hen til en ny herre uden at nå at få
en omdansning med ham.

Til de første fire takter dances almindelig polka rundt:

Til de følgende fire takter fortsætter herren fremad med chacé-trin medens damen drejer rundt om sig selv (med solen) med chacé-trin og frem til herren foran. Herren bruger sin venstre hånd til at holde over damen og hjælpe hende frem med:

Således fortsættes resten af dansen.

J. Andersen, Dalby 1855

MUNTER UD I VERDEN

I Rasmus Henriksens beskrivelse står:

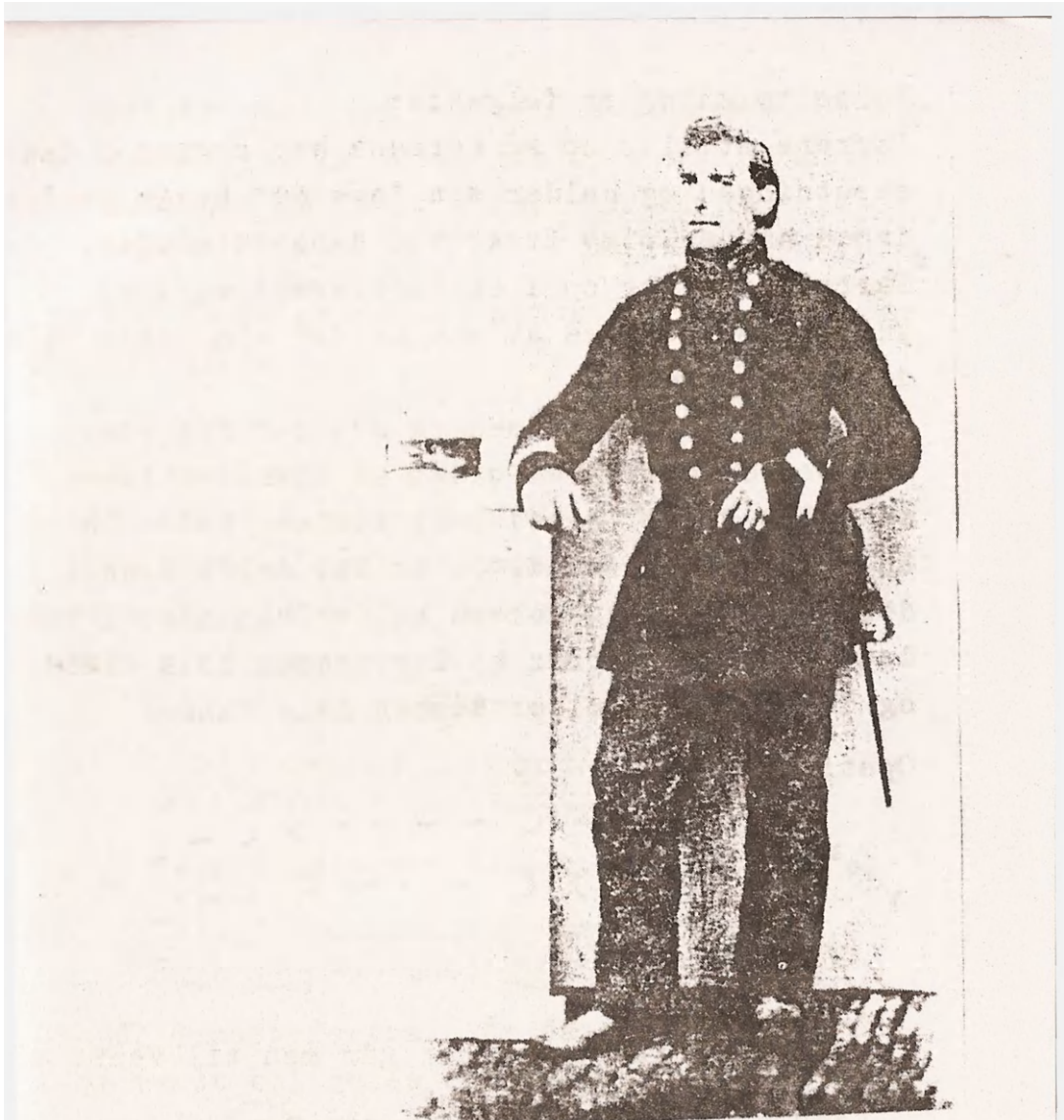
Der stilles op i Kredse 2 Par i hver Kreds 123, 123, 123 højre om 123, 123, 123 vis a vis 123, 12, 123 så igennem (Damerne igennem og rundt med den næste Herre) således en Omgang eller to så Polka rundt.

Vi har melodien to steder:

- 1) "95 Munter ud i Werden" efter Niels C. Andersen, Dalby 1884
- 2) "Munter ud i Verden" - løsark i Julius Midskovs bog hos Arne Christiansen.

Endvidere findes dansen med melodi og beskrivelse i "26 gamle Folkedanse fra forskellige egne II" af Pia & Per Sørensen, 1989. Dansebeskrivelsen er her fra danseleder Christian Clausen, Kolding, og melodien er fra Fyn, og noget anderledes end ovennævnte fra Hindsholm.

Vores melodier går i tre dele. Vi har fået den til at passe med dansen, hvis vi kun spiller første og andet stykket og uden repetisser. Vi bruger så trediestykket som en slags efterdans hvor man danser galop.

Rasmus Henriksen, en ung korporal på vej i krigen 1864. Han har efterladt en bog med sine håndskrevne dansebeskrivelser (Fotografiet udlånt af Karen og Frits Thomsen, Martofte.)

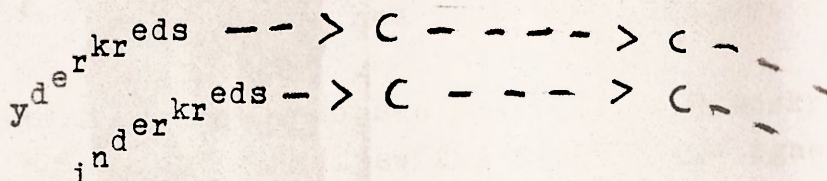
Vores tolkning er følgende:

Parrene stiller op så herrene har ryggen i danseretningen og holder sin dame med begge hænder; damen har således front mod danseretningen.

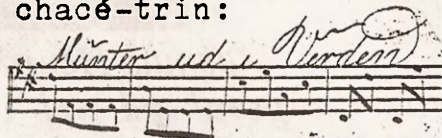
Parrene stiller op i en inderkreds og i en yderkreds, således at man holder sin kreds hele dansen igennem.

Et par fra inderkredsen og det par fra yderkredsen der står ved siden af hinanden danner en lille kreds, således at herrene holder hinanden i den ene hånd, de holder deres dame i den anden hånd og damene holder hinanden i hånden. Disse to herrer holder sammen hele dansen og de to damer holder sammen hele dansen.

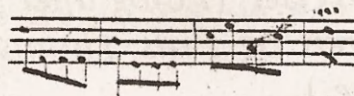
Opstilling:

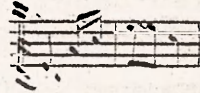
Til de fire første takter går man til venstre i kredsen med chacé-trin:

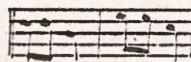
til de fire næste takter går man til højre i kredsen med chacé-trin:

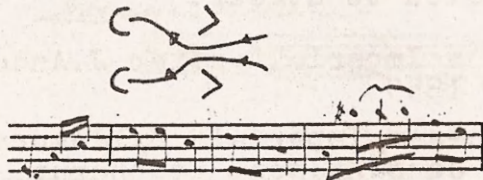
Nu skifter musikken, og til de to næste takter går egen herre og egen dame frem mod hinanden med ét-chacé-gå-gå og hilser

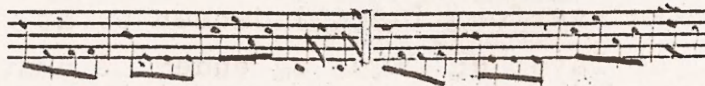
og til de følgende to takter går man på samme måde på plads:

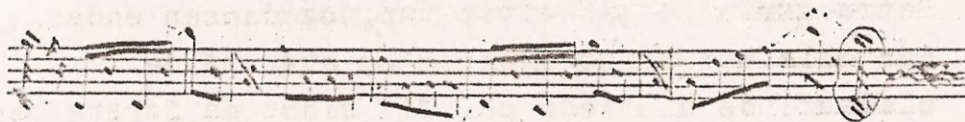
Denne gang laver herrene port og bliver på stedet, mens damerne med checé-trin fortsætter gennem porten frem til næste to herrer ("de går muntre ud i Verden"). Herrene modtager to nye damer:

De ny herrer og damer danser polka rundt:

Så går dansen forfra. Når damerne er nået én gang rundt til deres egne herrer stopper musikken (to gange rundt, hvis der er få par) og tredjestykket spilles tre-fire gange igennem som en efterdans (galop).

FRANCESEN IMPERIAL

I Rasmus Henriksens beskrivelse står:

Herrerne ved højre og Damerne
ved venstre. De to første Damer vis
a vis 123, 12, 123 Herrerne 123, 12, 123
Chacé rundt 123, 12, 123, 12 frem
med to Assamble 123 to Assamble
12, 12, højre om så glissade 123, 123,
123, Kde til de Næste.

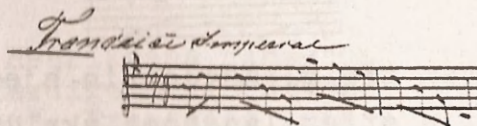
Vi har melodien to steder:

- 1) "Francaice Imperial" efter J.Andersen,
Dalby 1855
- 2) "19 Francesen Imperial" Hyldemors afskrift
efter Jens Madsen, Stubberup.

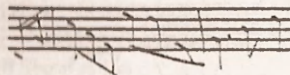
Danserne stiller op i en herre-række og en
dame-række overfor. Idéen i dansen er at
første par laver en figur og ender på næste
plads. Her gentages figuren og parret ender på
tredje plads. Således fortsættes rækken igennem.
Når første par er nået lidt nedad i rækken
starter andet par (som nu står øverst) på den
samme figur og danse ligeledes rækken igennem.
Dette gør alle par efter tur, og dansen ender
når alle har været igennem og står på de
pladser, de startede på. Til sidst må første par
altså stå lidt over mens de sidste danser på
plads.

Det gode ved en sådan rækkedans er, at par, der ikke kender dansen kan stille sig op som sidste par og nå at lære den inden det bliver deres tur. Sådanne rækkedanse har været almindelige i slutningen af 1700-tallet og starten af 1800-tallet. Dansen har været forsvundet men er atter populær i form af "Åh Susanne!"

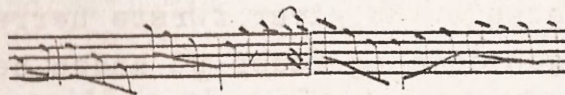
På de to første takter danser de to første damer frem mod hinanden med *ét-chacé-gå-gå*, og de to første herrer gør det samme samtidig:

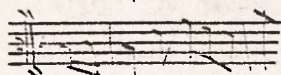
På de to næste takter danses på samme måde på plads:

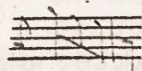
Nu danser de to damer en gang rundt om hinanden og på plads med samme trin og herrerne gør det samme:

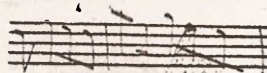
Nu skifter musikken. Første herre og første dame hopper ned på begge ben for derefter at give et lille hop idet den ene hæl sættes fremad og i gulvet (dette kaldes et assamblé)

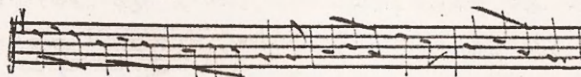
Dette gentages med modsat fod:

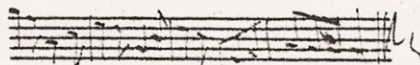
Disse to assamblé gentages mens parret bevæger sig lidt ned mellem rækkerne:

Parret laver tre glissadetrin hjem på plads. Glissadetrin er et langsomt skridt til siden med den ene fod hvorefter den anden hurtigt sættes til. Der bliver en anelse musik til overs, hvor man lige venter.

Første par giver hinanden højre hånd til kæde, og samtidig gør andet par det samme. Første herre giver så venstre hånd til anden herre (de er nu på damernes pladser) og damerne gør tilsvarende. Nu giver første herre højre hånd til egen dame og ender på anden herres plads, mens første dame ligesådan ender på anden dames plads. Således vandrer første par en plads ned i rækken for hver gennemspilning:

FRA DET ÄLDSTE TIL DET MEST MODERNE

Den äldste melodi vi spiller er "Stine Anders Lausens Vals" fra Lars Olsen (d.æ.)'s nodebog o. 1810 - melodien huskes endnu. Den lyder mere trippe-agtigt end en nyere vals, og skal måske danses som en vilkårlig vekslen mellem march/løben fremad og runddans

I folkedanserhæfterne findes fra Hindsholm: "Damernes fornøjelse", "Den russiske", "Spalet", "Grisen faldt og brak sit lår", "Jydevals", "Tre trins hopsa", "Hopgesveis", "Hukgestok" og "De Kikkens Pigers polka". Vi bruger foreløbig kun "Grisl brøj si' lår", som stadig har kunnet huskes.

Af Rasmus Henriksens dansebeskrivelser er vi (næsten) færdige med: "Slummer polka", "Munter ud i Verden", "Francaise Imperial", "Pariser polka", "Spannk vals" og "Fransk Rigel". Vi har i øvrigt kigget på "Bøhmerdans", "Galopinka" og "Ekosaice". Endvidere har vi noder til "Francaise", "Stener Polka" og "Eugenia Kvadrille".

Af gammeldags danse, som folk delvis har kunnet huske, bruger vi: "Rheinländer polka", " - med skiftende dame", "Tyrolerval", "Trippevals/klinkevals", "Bitte mand i knibe", "Sømandsvalse", "Tyroler-hopsa", "Klap-hopsa", "Skubvals og -hopsa", "Galop", "Den svenske maskerade", "Sekstur", "Les Lanciers", "Skottish", "Mazurka", "Jysk på nesen", "Mortens Polka", "de 5 min. i sandkassen", "Napoleon", "Den toppede høne", "Prinsens polka", "Vupti", "Så går vi den anden vej", "Totur fra Vejle" og "Hornpiffen".

Af moderne spiller vi gamle slagerpotpourrier som tango, fox-trot og engelsk vals.

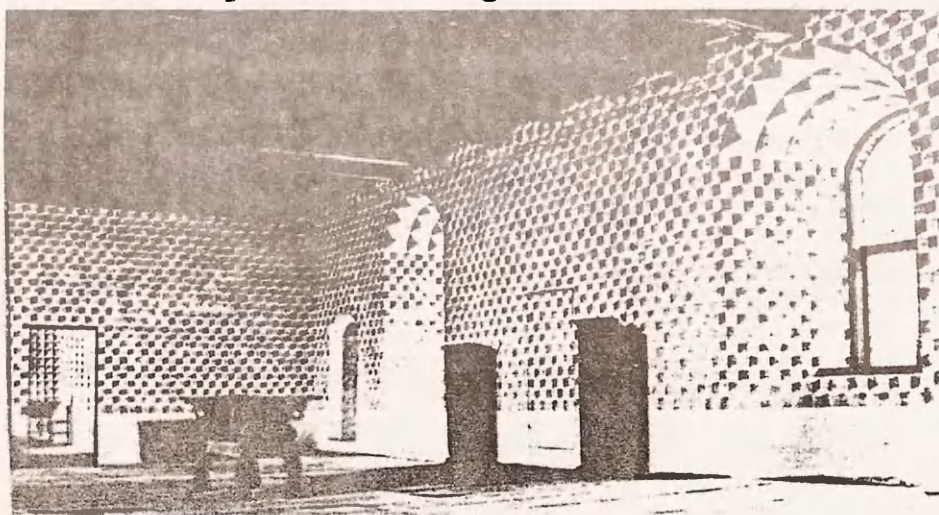
Nærmere oplysninger om noder fås ved henvendelse til Tage Aabech, tlf.: 66 10 48 03.

UDSTILLING PÅ NYBORG SLOT.

Det er ikke alle, der nåede at se udstillingen på Kerteminde Museum om Spillemand og Forsamlingshuse. Men i maj måned åbner en udstilling på Nyborg Slot, hvor Hindsholms gamle spillemand atter bliver repræsenteret.

Udstillingen vil først og fremmest vise gamle instrumenter, som en spillemand på Tåsinge, Bent Jensen, har samlet. Nogle instrumenter har allerede været udstillet på Valdemar Slot, men til sommer bliver det en noget større udstilling på Nyborg Slot. Og i tilknytning til denne udstilling er udstillingen om Hindsholms spillemand vandret til Nyborg og kan således også beses der.

Det er ikke nyt for Holmens spillemand at komme til Nyborg. I 1800-tallet har været en garnison i Nyborg, og Lars Olens (d.y.) har bl.a. spillet ved regimentsmusikken dér.

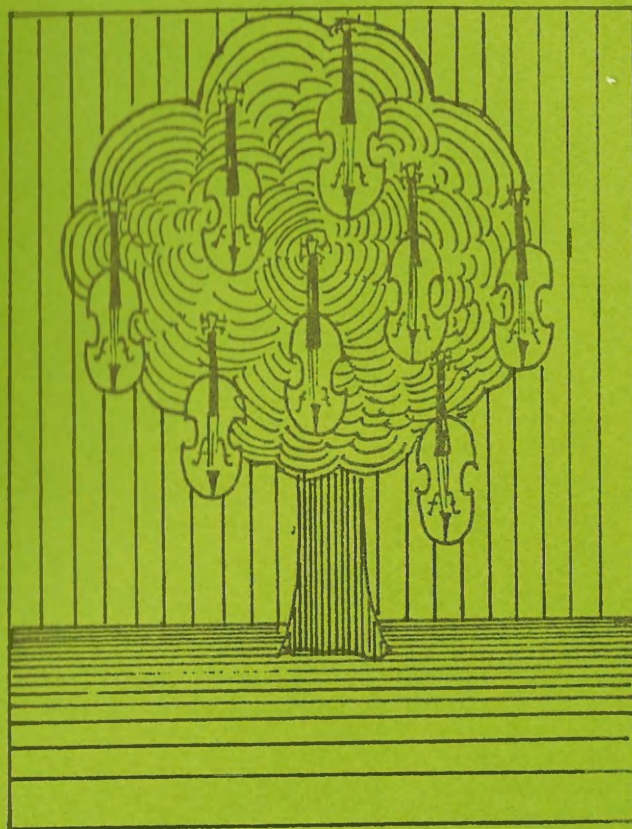
bogen

„Spillemandsmusik på Hindsholm i 200 år“

kan stadig fås hos boghandleren

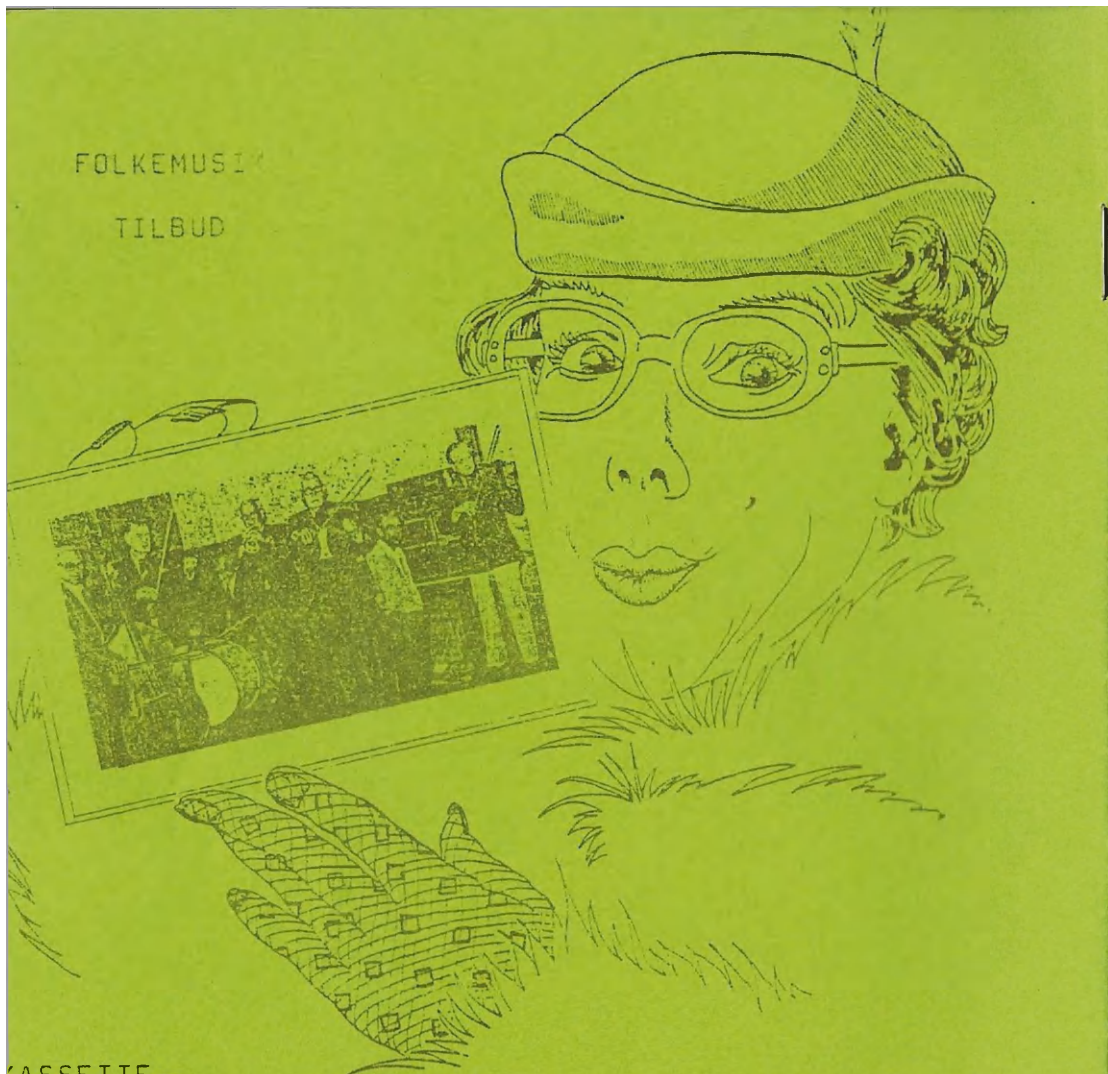
Pris 85 kr.

160 sider, rigt illustreret .

FOLKEMUSIK

TILBUD

KASSETTE-
BÅNDET:

HINDSHOLM BAL 1986

LIVEOPTAGELSE FRA BAL I DALBY FORSAMLINGSBUS
D. 30/5 1986 MED DE GAMLE HINDSHOLM SPILLE-
MÆND OG "SKOMAGERDRENGENE"

Båndet kan anskaffes for 40,00 kr ved nedvend-
ig henvendelse til : Jens Melvad-Larsen, Gulbergavej 27,
8000 Odense C, tlf 66-14 05 30.